

Anglikan Kilisesi'nin sorularına cevaplar

Orhan Alagöz: “İngilizlerin meşihat-ı diniyeden 600 kelime ile cevap istedikleri sorular nelerdir?”

KİLİSEDEN GELEN MEKTUP

1916 yılında İngiliz Anglikan Kilisesi İstanbul'daki Şeyhülislâmlık Makamına Londra'dan bir mektup gönderdi. Mektup'ta İslâmiyet'in ruhu, mahiyeti, geldiği günden beri insanın düşünce yapısı ve medenî hayatı üzerinde ne gibi etkiler yaptığı, insanlığın farklı problemlerini nasıl çözdüğü, toplumları olumlu veya olumsuz etkileyen siyasî güçler ve manevî inanışlar karşısında tavrının ne olduğu gibi sorular yer alıyordu.

Şeyhülislâmlık Makamı mektubu Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiyye kuruluna havale etti. Mektup kurul üyelerine verildi ve bir cevap hazırlığına girişildi. Kelâm âlimi İzmir'li İsmail Hakkı cevap mahiyetinde bir risale hazırladı. Kurul başkanı Abdilaziz Çaviş başkanlığında risale incelendi. Az bir değişiklikle risalenin yayımlanmasına karar verildi. Ancak Şer'îye Vekili Hoca Vehbi Efendi diğer dillere de çevrilebilecek şekilde daha özlü bir çalışma istedi.

Bediüzzaman Hazretleri esaretten İstanbul'a döndüğünde konuyu önünde buldu. Fakat Bediüzzaman bu soruları gayet mağrurane buluyor ve bir tükürükle cevap verilmesini salık veriyordu.

Bunun üzerine Abdilaziz Çaviş görevi üstlendi ve sorulara sade bir üslûpla özlü cevaplar verdi. Bu cevaplar yayımlanarak Anglikan Kilisesi'ne ve çeşitli yerlere gönderildi.

TÜKÜRÜN O EHL-İ ZULMÜN MERHAMETSİZ YÜZÜNE

Bediüzzaman bu meseleyi şöyle anlatıyor: “Bir zaman İngiliz devleti, İstanbul Boğazının topraklarını tahrip ve İstanbul'u istilâ ettiği hengâmda, o devletin en büyük daire-i diniyesi olan Anglikan Kilisesi'nin Başpapazı tarafından Meşihat-ı İslâmiyeden dinî altı sual soruldu. Ben de o zaman Dârü'l-Hikmeti'l-islâmiyenin âzâsıydım.

Bana dediler:

“Bir cevap ver. Onlar, altı suallerine altı yüz kelimeyle cevap istiyorlar.”

Ben dedim:

“Altı yüz kelimeyle değil, altı kelimeyle de değil, hatta bir kelimeyle dahi değil, belki bir tükürükle cevap veriyorum. Çünkü o devlet, işte görüyorsunuz, ayağını boğazımıza bastığı dakikada, onun papazı, mağrurâne üstümüzde sual sormasına karşı, yüzüne tükürmek lâzım geliyor. Tükürün o ehl-i zulmün o merhametsiz yüzüne!” demiştim.¹

SORULAR VE BEDIÜZZAMAN’IN CEVAPLARI

Bediüzzaman Anglikan Kilisesi’nin sorularına sonradan cevap verir.

Cevabının gerekçesini ise şöyle açıklar: “Tokmak gibi bir cevab-ı müskit vermek lâzımdı. Onu muhatap etmem. Bir hakperest adama böyle cevabımız var.”

Yani cevabında Kiliseyi değil; cevapları merak eden hakperest kamuoyunu muhatap alır.

Sorular ve cevapları kısaca şöyledir:

1- “Muhammed’in (Aleyhissalâtü Vesselâm) dini nedir?”

Bediüzzaman’ın cevabı:

“İşte Kur’ân. Erkân-ı sitte-i imân, erkân-ı hamse-i İslâm esas maksad-ı Kur’ân. (İmanın altı erkânı ve İslâm’ın beş esasıdır. Bu Kur’ân’ın esas maksadıdır.)

2- “Fikir ve hayata ne vermiş?”

Bediüzzaman’ın cevabı:

“Fikre tevhid, hayata istikamet. Buna dair şahidim: “De ki: O Allah birdir.”² Ve “Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!”³ Âyetleri.”

ALIN TERİ ESASTIR

3- “Mezâhim-i hâzıra (sınıf çatışmalarını) nasıl tedâvi eder?”

Bediüzzaman’ın cevabı:

“Hurmet-i ribâ, hem vücûb-u zekâtla. (Faizi haram kılıp zekâtı emretmekle) Buna dâir şahidim: “Allah faizi bereketini giderip onu mahveder.”⁴, “Allah, alış verişi helâl,

fâizi haram kılmıştır.”5 “Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.”6 Âyetleridir.

4- “İhtilâl-i beşere (beşerin kargaşa ve ayaklanmalarına) ne nazarla bakıyor?”

Bediüzzaman’ın cevabı:

“Sa’y asıl, esastır. Servet-i insaniye zalimlerde toplanmaz; saklanmaz ellerinde. (Esas olan çalışmaktır. İnsanlığın serveti zalimlerde toplanmayıp, herkese çalıştığı kadar eşit ve adil dağıtılırsa ayaklanma ve kargaşa olmaz.) Buna dair şahidim: “İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır.”7 Ve “Altını ve gümüşü biriktirip de onu Allah yolunda harcamayanları ise, acı bir azabı müjdele.”8 Âyetleridir.

Altı سوال sorulduğunu zikreden Üstad Hazretleri bunlardan dördünü cevaplamıştır. Muhtemelen ya altı سوالi dört sualde toplamış veya dört sualden sonra diğer iki سوالi cevaplamaya gerek kalmadığını düşünmüş olmalıdır.

Dipnotlar:

1- Mektubat, s. 405.

2- İhlâs Sûresi: 1.

3- Hud Sûresi : 112.

4- Bakara Sûresi : 276.

5- Bakara Sûresi : 275.

6- Bakara Sûresi: 43.

7- Necm Sûresi: 39.

8- Tevbe Sûresi. 34.